

De opkomst van de regio

Redactioneel Boekman 78

Anita Twaalfhoven

Het Zeeuwse Film by the Sea is een toonaangevend filmfestival, festival Karavaan bouwt een breed theaternetwerk in de kop van Noord-Holland en het Drents Museum in Assen presenteert tentoonstellingen van internationale allure. De regio's buiten de Randstad komen cultureel steeds steviger op de kaart te staan. Bovendien moet de basisinfrastructuur de regio's in deze cultuurplanperiode met vaste voorzieningen gaan versterken. Maar hoe evenwichtig zijn de subsidiestromen eigenlijk over het land verdeeld? En wordt er op de drie overheidsniveaus doeltreffend samengewerkt om cultuur van Terschelling tot Geleen en van Vlissingen tot Bredevoort te spreiden?

Nu de stelselherziening – met instellingen in de basisinfrastructuur en instellingen daarbuiten die zich tot de grote cultuurfondsen moeten wenden – haar beslag heeft gekregen, maakt deze *Boekman* de balans op in de regio's buiten de Randstad. Cor Wijn ziet de onderlinge afhankelijkheid en verwevenheid tussen rijk, provincies en gemeenten afnemen. Ook vraagt hij zich af hoe de grote cultuurfondsen met de lagere overheden gaan samenwerken: 'Blijven het tamelijk autonome, hoofdzakelijk op kunstproductie gerichte subsidieloketten waar het kwaliteitsoordeel van de ingewijden doorslaggevend is? Of wordt de brug geslagen naar meer samenwerking met de lagere overheden?' Dit is het heikele punt in het functioneren van het nieuwe verdeelsysteem, stelt hij in *Boekman*.

Willem-Jan Raijmakers brengt de geldstromen van en naar provincies en gemeenten in kaart. Tellen we het Rijksgeld bij elkaar op dat in de periode 2005–2008 via de Cultuurnota, de fondsen en andere regelingen is verdeeld, dan blijkt dat de overheid het minste uitgaf aan de provincie Flevoland: 11 euro per inwoner. De plekken daarboven worden bezet door Drenthe (14 euro) en Zeeland (19 euro). Koploper is Noord-Holland, dat vooral vanwege Amsterdam 90 euro per inwoner kreeg.

Arno Brok, voorzitter van de onderhandelingsdelegatie cultuur en media van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, stelt in een interview in deze *Boekman* dat gemeenten 'de belangrijkste actoren zijn van cultureel Nederland'. Een terechte stelling, zoals blijkt uit het rapport *De provincies: Kijk zo zit dat* (Deijck-Hofmeester 2007). Zestig procent van de overheidssubsidie voor cultuur is afkomstig van gemeenten. Die dragen tweemaal zoveel bij als het Rijk, terwijl de provincies slechts tien procent van de overheidssubsidie voor hun rekening nemen.

Harry van Waveren, voorzitter van de commissie cultuur van het Interprovinciaal Overleg, vindt dat het Rijk tekortschiet en te

weinig betrokken is bij de lagere overheden. Hij ziet meer heil in het Britse systeem, dat regionale bureaus van de Arts Council subsidies laat verdelen. Christopher Maughan, universitair hoofddocent Arts Management bij de Montfort University in Leicester, laat zich in *Boekman* echter kritisch uit over de ‘Chinese Muur’ tussen de kwaliteitskunst van de Arts Council en het lokale cultuurbeleid in Engeland.

In Vlaanderen is het decreet voor lokaal cultuurbeleid een succesvolle manier van cultuurspreiding gebleken: 227 van de 327 Vlaamse gemeenten doen inmiddels mee. Geert Van der Speeten laat zien hoe het snelle succes van deze in 2001 ingevoerde regeling tot stand kwam en zoomt in op de lokale culturele dynamiek.

In het advies *Innoveren, Participeren!* maakte de Raad voor Cultuur zich onder meer sterk voor een evenwichtiger verdeling van theatergezelschappen over het land. Regionale gezelschappen moeten zich op de eigen omgeving gaan richten en samenwerken met opleidingen, productiehuizen, jeugdtheatergezelschappen en schouwburgen. Simon van den Berg vroeg de artistiek en zakelijk leiders van deze gezelschappen hoe zij dit netwerk gaan opbouwen.

Cas Smithuijsen pleit in deze *Boekman* voor een decentralisatie van het landelijke orkestbestel, dat naast de omroeporkesten en de randstedelijke orkesten ook vijf orkesten in de regio herbergt. ‘Eind 2008 zijn ook deze vijf orkesten overgeheveld van het vierjarensysteem naar de “eeuwigdurende” rijkssubsidie. Maar zijn de regionale orkesten niet beter af bij de provincies?’, vraagt Smithuijsen zich af.

Erik Hitters, Tonny Krijnen en Miriam van de Kamp onderzochten de opkomst van de regiosoap en regiopop. Regionale omroepen versterken de sociale cohesie met regiosoaps en popmuziek is per definitie verbonden met taal en identiteit. Maar is er ook sprake van een opleving van pop uit de regio, zoals vaak wordt gedacht? Van de Kamp presenteert een analyse

aan de hand van nationale single- en albumjaarlijsten in de periode 1990–2005.

In een serie regioportretten laat de redactie van *Boekman* zien hoe Pinkpop, Karavaan, Film by the Sea, Bredevoort Boekenstad, Drents Museum en Designregio Kortrijk hun vleugels in de omgeving hebben uitgeslagen. Boeken kunnen een leeglopend stadje nieuw leven inblazen, design kan het bedrijfsleven in een regio tot bloei brengen en zomerfestivals kunnen de culturele infrastructuur in relatief cultuurarme gebieden een oppepper geven.

De tijd dat dorps- of provinciaalse cultuur associaties opriep met folklore of de fanfare behoort tot een grijs verleden. In de regio gebeurt het!